

Primljeno: 20.06.2022

Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
		02-607/22-		75/104UP

IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI ORGANIZACIONA JEDINICA FAKULTET POLITIČKIH NAUKA UNIVERZITET CRNE GORE

Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore dana 12.04.2022. godine je donijela Odluku o obrazovanju komisije za reakreditaciju Univerziteta Crne Gore (br. 02-607/22-46/58UP od 12.04.2022. godine, br. 02-607/22-52/61UP od 21.04.2022. godine, br. 02-607/22-55/65UP od 04.05.2022. godine i br. 02-607/22-60/70UP od 11.05.2022. godine, Prilog 1).

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev za reakreditaciju organizacione jedinice Fakultet političkih nauka, Univerziteta Crne Gore sa izvještajem o samoevaluaciji i ostalom relevantnom dokumentacijom, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o reakreditaciji organizacione jedinice Fakultet političkih nauka, Univerziteta Crne Gore, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za reakreditaciju sa izvještajem o samoevaluaciji organizacione jedinice Fakultet političkih nauka, Univerziteta Crne Gore, dopunu dokumentacije kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je obavila posjetu organizacionoj jedinici Fakultet političkih nauka, Univerziteta Crne Gore, dana 27.05.2022.god. (Prilog 2) tokom koje su obavljene razgovori sa rukovodstvom organizacione jedinice, dekanom i prodekanima za nastavu, članovima Komisije za samoevaluaciju, članovima Komisije za pripremu dokumentacije za reakreditaciju, zatim sa administrativnim osobljem, studentima i predstavnicima privrede. Tokom posjete su razjašnjene nedoumice u vezi ocjene ispunjenosti određenih standarda. Na osnovu predate i tražene dopunjene dokumentacije, a poštujući Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore, Pravila o postupku reakreditacije i Standarde i smjernice za reakreditaciju propisane od strane Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i ostale propise koji regulišu oblast visokog obrazovanja, Komisija je stekla uvid u sve elemente koji su bili neophodni za donošenje reakreditacionog stava o ispunjenosti standarda.

U skladu sa prethodno navedenim, Komisija, u postupku reakreditacije Univerziteta Crne Gore (sa organizacionim jedinicama) podnosi sljedeći izvještaj o reakreditaciji za organizacionu jedinicu Fakultet političkih nauka, Univerziteta Crne Gore.

OPŠTI PODACI

Naziv ustanove:	Univerzitet Crne Gore
Naziv organizacione jedinice:	Fakultet političkih nauka
Studijski programi:	Osnovni akademski studijski program Politikologija - Međunarodni odnosi (180 ECTS)

	Osnovni akademski studijski program Socijalna politika i socijalni rad (180 ECTS) Osnovni akademski studijski program Medijske studije i novinarstvo (180 ECTS) Master akademsk studijski program Komparativna politika (120 ECTS) Master akademsk studijski program Novinarstvo (120 ECTS) Master akademsk studijski program Socijalna politika i socijalni rad(120 ECTS) Master akademsk studijski program Međunarodni odnosi (120 ECTS) Doktorski akademsk studijski program Političke nauke (180 ECTS)
Naučna oblast:	Društvene nauke

Obrazac za

IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI sa uputstvom

Komisija u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristi sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- Eliminacioni kriterijum u slučaju kada neispunjavanje standarda ili njegovih elemenata uslovljava negativan reakreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za reakreditaciju;
- Potrebni kriterijum u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces reakreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

U **komentarima**, eksperti u komisiji daju svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda i njegovih elemenata,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- preporuci za ispunjavanje standarda i kriterijuma,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,
- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

Početa faza ispunjenosti standarda ili pojedinačnog kriterijuma podrazumijeva da je plan za njegovo ispunjavanje odobren od organa upravljanja ustanovom ili organizacionom jedinicom, ili da je započeta implementacija standarda, odnosno kriterijuma.

STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA

Ustanove treba da imaju politiku obezbjeđenja kvaliteta koja je javna i koja predstavlja dio njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri treba da izgrađuju i implementiraju ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, uz uključivanje spoljnih aktera.

Smjernice:

Politike i procesi su glavni nosioci koherentnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta ustanove koji obrazuje ciklus za stalno poboljšanje i doprinosi odgovornosti ustanove. Takav sistem pruža podršku razvoju kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji akteri preuzimaju odgovornost za kvalitet i uključeni su u obezbjeđenje kvaliteta na svim nivoima ustanove. Kako bi se to i omogućilo, politika ima formalan status i javno je dostupna.

Politike obezbjeđenja kvaliteta su najdjelotvornije kad odražavaju odnos između istraživačkog rada, učenja i nastave, te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem ustanova djeluje, institucionalni kontekst, kao i njen strateški pristup. Takvom politikom pruža se podrška:

- organizaciji sistema za obezbjeđenje kvaliteta;
- odsjecima, školama, fakultetima i drugim organizacionim jedinicima, kao i upravi ustanove, zaposlenim pojedincima i studentima, da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta;
- akademskom integritetu i slobodama, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara;
- zaštiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih;
- uključivanju spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.

Politika se provodi kroz niz procesa za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta koji omogućavaju učešće cjelokupne ustanove. Odluku o tome na koji način će se politika sprovoditi, pratiti i revidirati donosi ustanova.

Politikom obezbjeđenja kvaliteta takođe su obuhvaćeni i svi kriterijumi aktivnosti ustanove, koji su podugovoreni ili koje realizuju druge strane.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno usvojena i javno dostupna (datum usvajanja, internet stranica sa javno dostupnim dokumentom).	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Ustanova je navela relevantne dokumente za obezbjeđenje kvaliteta (Statut Univerziteta, Pravilnik o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu, Standarde i indikatore za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta/samoevaluaciju, Strategiju razvoja Univerziteta za period 2019-2024. godine). Svi navedeni dokumenti su javno dostupni na internet stranici Univerziteta.

Na Univerzitetu Crne Gore postoji formalno usvojena i javno dostupna Politika obezbjeđenja kvalitete u oblikovanje koje su uključeni predstavnici gospodarstva, a u Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta imenuje se student na prijedlog Studentskog parlamenta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Politika podržava organizaciju sistema za obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Statutom Ustanove uređen je mehanizam obezbjeđenja kvaliteta i definisane su nadležnosti na nivou Univerziteta i organizacionih jedinica. Na nivou univerziteta uspostavljen je Centar za unapređenje kvaliteta, a na nivou Fakulteta postoji Komisija za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta.</i></p> <p><i>Usvojena politika podržava organizaciju sistema za obezbeđenje kvaliteta.</i></p> <p><i>Imajući u vidu da iz dokumentacije koju je Ustanova dostavila nije moglo da se ocjeni što je radila komisija za obezbjeđenje kvalitete, koliko se puta sastajala i kakve je zaključke donosila i druga pitanja u vezi sa delovanjem Komisije za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta FPN-a kao organizacione jedinice, posjeta instituciji bila je iskorišćena za proveru ovog pitanja.</i></p> <p><i>Tokom posjete Ustanova je navela odnosno dostavila relevantne informacije (zapisnik) u vezi ovog kriterijuma. Komisija je konstatirala da je kriterijum ispunjen.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Politika podržava organizacione jedinice kao i pojedinačno zaposlene, a studenti se podstiču da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Imajući u vidu da iz dokumentacije koju je Ustanova dostavila nije moglo da se ocjeni funkcioniranje sistema kvalitete, Komisija je zatražila zapisnik odnosno zapisnike sa sjednica fakultetske Komisije kako bi se utvrdila konkretna primjena kriterijuma.</i></p> <p><i>Tokom posjete Ustanova je navela odnosno dostavila relevantne informacije (zapisnik) u vezi ovog kriterijuma. Komisija je konstatirala da je kriterijum ispunjen.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Politika podržava akademski integritet i slobode, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Ustanova je navela nekoliko relevantnih aktivnosti u svrhu podrške akademskog integriteta uključujući Etički kodeks UCG, korišćenje softvera za utvrđivanje plagijata na Univerzitetu Crne Gore, sajt za akademski integritet, online kurs o akademskom integritetu itd. Navedene aktivnosti su očito relevantne za pitanje akademskog integriteta. Univerzitet je donio i Odluku o korišćenju softvera za utvrđivanje plagijata na</i></p>		

Univerzitetu Crne Gore. Fakultet prati pravila i odluke vezano za primjenu softvera za provjeru plagijata. Kreiran je i sajt za akademski integritet.

Ipak, Komisija je zatražila Izvještaj o primjeni softvera, te informaciju da li postoji slučaj akademske prevare u zadnjih 5 godina i kako su organi postupili. Fakultet je dostavio relevantan Izvještaj o primjeni softvera te ostale navedene informacije i time je kriterijum ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Politika štiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komenta

Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija preko prethodno navedenih univerzitetskih propisa. Uspostavljen je Etički kodeks Univeziteta CG kojim su definisana pitanja etike, morala, diskriminacije i akademskih načela.

Komisija je zatražila dodatnu informaciju od Fakulteta – da li postoje prijave za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih i kako je ustanova postupila?

Fakultet je dostavio odgovor da nije bilo prijava za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.

Komisija je konstatirala da je kriterijum ispunjen te da Fakultet treba da posveti posebnu pažnju za rizik od političke diskriminacije, na što je bilo ukazano tokom posjete ustanovi.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Politika podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija na deklarativnom nivou bez konkretnih informacija i primjera. Komisija je zatražila da Ustanova navede konkretne primjere saradnje za uključivanje spoljnih aktera (uključujući bivše studente, privredu itd.) u obezbjeđenje kvaliteta potkrepljeni službenim informacijama ili statistikom.

Takođe, u Zahtevu za akreditaciju stoji da u radu Centra za unapređenje kvaliteta mogu učestvovati strani eksperti, istaknuti profesori, itd. Ustanova je dostavila dodatnu informaciju – listu gostujućih predavača što je nedovoljno te informaciju o uključivanju predstavnika privrede na medijskim studijama i novinarstvo.

Komisija je konstatirala da je kriterijum djelimično ispunjen. Potrebno je da se obezbedi konkrentna politika i/ili metodi uključivanja spoljnih aktera i detaljnije objasniti na koji način privreda i zainteresovane strane učestvuju u obezbjeđivanju kvaliteta.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se:

- *Poboljšati kapacitete Ustanove za pripremu Izvještaja o samoevaluaciji te pripremu i analizu drugih dokumenta povezanih sa procesom obezbjeđenja kvaliteta (na primer, interna analiza rezultata samoevaluacije, plan i preporuke i sl.).*
- *da se softver za proveru plagijata primenjuje i u okviru osnovnih studija;*
- *da se obezbedi konkrentna politika i/ili metodi uključivanja spoljnih aktera u obezbjeđivanju kvaliteta*
- *da Ustanova posveti posebnu pažnju za rizik od političke diskriminacije, na što je bilo ukazano tokom posjete ustanovi.*

STANDARD 2. IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA

Ustanove treba da imaju procese za izradu i odobravanje programa. Programi treba da budu izrađeni na takav način da ispunjavaju ciljeve koji se pred njih postavljaju, kao i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije do kojih programi vode treba da budu jasno određene i predstavljene, i da se pozivaju na tačan nivo u okviru nacionalnog kvalifikacionog okvira za visoko obrazovanje, a samim tim i na Kvalifikacioni okvir u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Smjernice:

Studijski programi predstavljaju suštinu nastavne misije ustanova visokog obrazovanja. Kroz njih se studentima pružaju akademska znanja i vještine, kao i prenosive vještine koje mogu uticati na njihov lični razvoj i naići na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi:

- sadrže opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja;
- izrađuju se u saradnji sa studentima i ostalim akterima;
- imaju koristi od spoljne ekspertize i referenci;
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti);
- izrađuju se tako da omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije;
- definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita;
- obuhvataju dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno;
- podliježu procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Studijski program sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i ima jasno utvrđene planirane ishode učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Kriterijum je ispunjen.</i></p> <p><i>Planirani ishodi učenja su navedeni i relevantni za svaki predmet odnosno za studijski program u cjelini. Ishodi učenja su jasno sastavni su dio nastavnih planova koji prolaze postupak akreditacije.</i></p> <p><i>U Prilogu 1 su navedeni ishodi učenja za svaki predmet u okviru studijskog programa. Postoji adekvatna distinkcija između planiranih ishoda učenja na osnovnim, master i doktorskim studijama.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Studijski program se izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Nedostaju adekvatne i konkretne informacije na koji način studenti i privreda učestvuju u izradi studijskog programa te da li studenti i zainteresovane strane učestvuju u izradi studijskog programa, a ne samo u predlaganju kako je navedeno “da se predlaže usvajanje studijskog programa u saradnji sa Vijećem studenata”.</i></p> <p><i>Nedostaju i konkretne informacije o saradnji sa poslodavcima i drugim zainteresiranim stranama.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Zahtev na krajnje uopšten način govori o ovom kriterijumu mada u materijalu ima određenih elemenata koji upućuju da se u studijskom programu koristi spoljna ekspertiza (postoje bar neki predavači sa strane, koristi se literatura eksperata iz regiona, itd.).</i></p> <p><i>Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija na deklarativnom nivou bez konkretnih informacija i primjera. Komisija je zatražila da Ustanova navede konkretne primjeri da studijski program koristi spoljne ekspertize i reference.</i></p> <p><i>Tijekom posjeta Komisija je upoznao s nizom inicijativa za korištenje spoljne ekspertize. Kriterijum je ispunjen ali neophodno je da ustanova razvije prikladniji sistem za evidenciju i dokumentaciju spoljne ekspertize.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Studijski program odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti).	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban

<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Kriterijum je ispunjen.</i></p> <p><i>Očigledno je da postoji zamisao kako bi studijski programi okvirno mogli da odražavaju četiri svrhe obrazovanja koje je postavio Savet Evrope. Takođe, Ustanova je definirala standarde i indikatore za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta/samoevaluacije. Samoevaluacija se sprovodi po uspostavljenoj proceduri i uključuje nadležna tijela na nivou ustanove i Univerziteta. Procedura se sprovodi svake godine na transparentan način.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Studijski program izrađuje se tako da omogućava nesmetano napredovanje studenata kroz studije.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Kriterijum je ispunjen.</i></p> <p><i>Fakultet osigurava mogućnost nesmetanog napredovanja kroz sve tri razine visokog obrazovanja. Nakon svršenih osnovnih studija, studenti imaju mogućnost napredovanja upisom master studije, koje se finansiraju iz Budžeta Crne Gore.</i></p> <p><i>Uslovi prohodnosti za narednu godinu su definisani Pravilima o studiranju na osnovnim studijama.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Studijski program definiše očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Studijski program uključuje izračunato opterećenje studenata. Opterećenje u ECTS kreditima ja navedeno u silabusima.</i></p> <p><i>Predmeti jesu označeni brojem ECTS kredita. Ono što bi mogao da predstavlja problem je što na osnovu literature nije moguće zaključiti koliko će studenti zapravo biti opterećeni. Ukoliko bi postojala podela na obaveznu i dodatnu literaturu (koje sada nema u kurikulumu) onda bi to bilo moguće.</i></p> <p><i>Potrebno je da Ustanova vodi računa da literatura (osnovna i fakultativna) bude jasno i precizno navedena u programu odnosno u silabusima predmeta.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Studijski program obuhvata dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban

Komentar

Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija na deklarativnom nivou bez konkretnih informacija i primjera. Komisija je zatražila da Ustanova navede pregled mogućnosti za praksu na fakultetu, ostvarenih i ponuđenih te nadležnog organa za praksu. Potrebno je detaljnije objasniti kako se realizuje praksa i koliko je privrednih subjekata uključeno u ovaj proces.

Ustanova ja dostavila dodatnu dokumentaciju sa relevantnim podacima o mogućnostima za praksu na studijskom programu medijske studije i novinarstvo. Potrebno je da se razvije odnosno unaprijedi adekvatan program prakse i za ostale studijske programe na Fakultetu. Ustanova treba da razvije i adekvatniji sistem sistem za evidenciju i dokumentaciju prakse.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Studijski program podliježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Postupak formalnog odobravanja studijskog program je uređen Statutom ustanove. Fakultet prati procese formalnog odobravanja studijskih programa.

Preporuke u vezi unapređenja standarda
Preporučuje se:

- *da se u proces razvoja studijskog programa uključe poslodavci i druge zainteresirane strane.*
- *da Ustanova razvije prikladniji sistem za evidenciju i dokumentaciju spoljne ekspertize.*
- *da Ustanova vodi računa da literatura (osnovna i fakultativna) bude jasno i precizno navedena u programu odnosno u silabusima predmeta.*
- *Ustanova da razvije i adekvatniji sistem sistem za evidenciju i dokumentaciju prakse.*

STANDARD 3. UČENJE, NASTAVA I PROVJERA ZNANJA USMJERENI NA STUDENTA

Ustanove treba da osiguraju da se programi izvode na način kojim se studenti podstiču na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju procesa učenja, te da provjera znanja studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i nastava usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u stimulanju motivacije studenata, njihove samorefleksije i angažovanosti u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo razmatranje izrade i izvođenja studijskih programa i ocjenu ishoda.

Implementacija procesa učenja i nastave usmjerenih na studenta, uključuje:

- poštovanje i prilagođavanje različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne putanje učenja;
- razmatranje i korišćenje različitih načina izvođenja nastave, gdje je prikladno;
- fleksibilno korišćenje raznih pedagoških metoda;
- redovno vrednovanje i prilagođavanje načina izvođenja nastave i pedagoških metoda;
- podsticanje osjećaja samostalnosti kod učenika, osiguravajući pri tom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja;
- promovisanje uzajamnog poštovanja u odnosu između studenata i nastavnika;
- odgovarajuće postupke za rješavanje po prigovorima studenata.

Imajući u vidu značaj provjere znanja za napredovanje studenata kroz studije i za njihove buduće karijere, u okviru procesa za obezbjeđenja kvaliteta za provjeru znanja vodi se računa o sljedećem:

- lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti;
- kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju;
- provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja;
- gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača;
- pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti;
- provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama;
- postoji formalna procedura za žalbe studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kod učenja i nastave poštuje se i prilagođava različitostima studenata i njihovim potrebama, omogućavajući fleksibilne putanje učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i>		
Osim odabira modula na smeru Politikologija – međunarodni odnosi nema dovoljno izbora prilikom odabira predmeta. Osim toga, bilo bi važno da bar deo studentskih službi, makar i u smanjenom obimu, pruža usluge studentima i u poslepodnevnim časovima.		

<p>Preporuka je da se na svim smerovima uvedu i izborni predmeti koji bi omogućili studentima da više utiču na krajnji kurikulum svojih studija. Dodatno, bilo bi važno da se omogući da različite studentske službe, a naročito biblioteka, budu otvorene studentima i u popodnevnim odnosno večernjim terminima.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kod učenja i nastave razmatraju se i koriste različiti načini izvođenja nastave, gdje je prikladno.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>Komisija je prilikom posete instituciji imala prilike da se uveri da se na instituciji izvode različiti oblici nastave tamo gde je to primereno, kao i da se institucija prilagodila posebnim okolnostima poput pandemije Covid-19 držanjem nastave na daljinu.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Kod učenja i nastave fleksibilno se koriste razne pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>U razgovoru sa profesorima i studentima Komisija se uverila da se u okviru predispitnih obaveza praktikuju različite pedagoške metode. Studenti imaju i praksu (naročito na određenim smerovima) tako da se može konstatovati da je ovaj kriterijum ispunjen.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kod učenja i nastave redovno se vrednuju i prilagođavaju načini izvođenja nastave i pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>Slično kao i u vezi sa prethodnim kriterijumom, Komisija je imala prilike da se uveri da se na predmetima u okviru kurikuluma redovno odsvaja između 30 i 70 bodova za predispitne aktivnosti, kao i da se prilagođavaju različiti načini izvođenja nastave.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kod učenja i nastave podstiče se osjećaj samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

<p><i>Komentar</i></p> <p>Nastava se odvija u relativno malim grupama koje omogućavaju odgovarajuću razmenu informacija studenata i nastavnog osoblja. Studenti imaju i različite projekte u okviru nastave i praksu koja omogućava njihov osećaj samostalnosti.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Kod učenja i nastave promoviše se uzajamno poštovanje između učenika i nastavnika.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>Prilikom posete instituciji se ispostavilo da postoji osećaj studenata da pojedini nastavnici ne poštuju dovoljno stavove studenata po određenim pitanjima, odnosno da pojedini nastavnici i asistenti koriste časove kako bi prezentovali svoje dnevno-političke stavove. Posebno je konstatovano da u složenom i multietničkom društvu kakvo je crnogorsko, takva praksa može biti veoma osetljiva. Dodatni problem u vezi sa ovim je nešto što se detaljnije obrazlaže u drugim standardima i kriterijumima – nedostatak relevantnih rezultata studentskih anketa u prethodnim školskim godinama. Zbog toga nije moguće konstatovati u kojoj meri studenti imaju primedbi na ovakvo i slično ponašanje nastavnika i asistenata.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>Ovi postupci su jasno određeni pravnim aktima institucije. Prilikom posete instituciji članovi Komisije su imali prilike da se uvere da ovi postupci nisu bili česti, ali da jesu sprovedeni u skladu sa pomenutim pravnim aktima i da su rezultati bili zadovoljavajući.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p>Profesori sa kojima je Komisija imala prilike da razgovara tokom posete instituciji su upoznati sa postojećim načinima kontinuiranog ocenjivanja rada studenata.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

h. Kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Članovi Komisije su tokom posete instituciji imali prilike da se uvere u razgovoru i sa studentima i sa profesorima da se na početku semestra jasno unapred objavljuju kriterijumi i metode za proveru znanja i ocjenjivanje.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
i. Provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije, koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Prilikom posete instituciji je konstatovano da iako u silabusima koje je Komisija dobila u Zahtevu stoji da se svi ispiti odvijaju pismeno, nastavni kadar se izjasnio da se svi ili gotovo svi ispiti održavaju usmeno. Potrebno je uskladiti faktičko i normativno u ovom pogledu.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
j. Gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>U postojećim okolnostima je veoma teško ispuniti kriterijum da proveru znanja vrši više od jednog ispitivača. Imajući u vidu da je kriterijum postavljen dosta "mekano (gdje je to moguće), Komisija je zaključila da je kriterijum ispunjen.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
k. Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Komisija je stekla utisak da je ovaj kriterijum ispunjen.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>

l. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Komisija je tokom posete instituciji zaključila da se provera znanja primenjuje dosledno i pravedno. Jedina preporuka bi bila da se posebna pažnja posveti ovom pitanju onda kada podaci o studentskim evaluacijama budu relevantniji.</p>		
<p style="text-align: center;">Kriterijum</p>	<p style="text-align: center;">Ocjena ispunjenosti</p>	<p style="text-align: center;">Kriterijum za reakreditaciju</p>
m. Postoji formalna procedura za žalbe studenata.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;"><u>Eliminacioni</u></p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Formalna procedura za žalbe studenata je utvrđena pravnim aktima institucije i sprovodi se.</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se da se veoma pažljivo razmotri komentar Komisije u vezi sa profesionalnim odnosom nastavnika i studenata, a naročito iznošenjem dnevno-političkih stavova. Osim toga, preporučuje se i usklaživanje faktičkog i normativnog u vezi sa načinom održavanja ispita. Na kraju, neophodno je izmeniti i kurikulume studijskih programa tako da sadrže više izbornih predmeta kojih u ovim okolnostima gotovo nema.

STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJIHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA

Ustanove treba na dosljedan način da primjenjuju prethodno definisane i objavljene propise koji obuhvataju sve faze studiranja, odnosno upis studenata, njihovo napredovanje kroz studije, priznavanje i sertifikaciju.

Smjernice:

Obezbjediavanje uslova i podrške koji su neophodni za napredovanje studenata kroz akademsku karijeru je u najboljem interesu svakog pojedinačnog studenta, programa, ustanove i sistema. Od ključnog je značaja da procedure upisa, priznavanja i završetka studija budu primjerene svrsi, naročito kada su studenti mobilni u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način, i da je obezbijeđeno upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.

Ustanove treba da uspostave i procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.

Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, perioda studija i prethodnog učenja, uključujući priznavanje neformalnog i informalnog učenja, predstavljaju osnovne komponente za osiguravanje napredovanja studenata kroz studije, pri čemu se promovise mobilnost. Odgovarajuće procedure za priznavanje, oslanjaju se na:

- usklađenosti institucionalne prakse priznavanja sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju;
- saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i nacionalnim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Diplomiranje predstavlja kulminaciju perioda studiranja studenata. Studenti treba da dobiju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode se dosljedno i na transparentan način. Obezbjedeđeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p>Kriterijumi za upis su jasni i javni. Prilikom posete ustanovi nismo čuli nikakve prigovore studenata po ovom kriterijumu.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

b. Ustanova uspostavlja procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Ustanova kontinuirano konstatuje i analizira u godišnjim izveštajima podatke o napredovanju studenata kroz studije. Na osnovu njih se prave i preporuke o eventualnim promenama u kurikulumima.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
c. Institucionalna praksa priznavanja je u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p style="text-align: center;">Prilikom posete instituciji Komisiji je predloženo da je praksa priznavanja u potpunosti u skladu sa principima pomenute Konvencije.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
d. Saradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Komisija se tokom posete uverila da postoji saradnja sa drugim ustanovama ovog tipa.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
e. Po završetku programa, studenti dobijaju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p><i>Komentar</i></p> <p>Diplome i dodaci diplomama koje studenti dobijaju na kraju studija sadrže sve relevantne podatke iz ovog kriterijuma.</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Svi kriterijumi iz ovog Standarda su ocenjeni kao *Ispunjeni*.

STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE

Ustanove treba da osiguraju kompetentnost svog nastavnog osoblja. Treba da primjenjuju pravične i transparentne procese prilikom zapošljavanja i razvoja zaposlenih.

Smjernice:

Uloga predavača je od ključnog značaja za stvaranje kvalitetnog iskustva studiranja i omogućavanja sticanja znanja, kompetencija i vještina. Sve raznovrsnija studentska populacija i veća usredsređenost na ishode učenja zahtijeva učenje i nastavu usmjerene na studenta, pa se time i uloga nastavnika mijenja (vidjeti Standard 1.3).

Ustanove visokog obrazovanja su najodgovornije za kvalitet svojih zaposlenih i pružanje odgovarajućeg okruženja za efikasno obavljanje posla.

Takvo okruženje:

- uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja u okviru kojih se prepoznaje značaj podučavanja;
- nudi i promovira mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja;
- podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja;
- podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja koji prepoznaju značaj podučavanja.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>FPN zapošljava na osnovu procedura koje su propisane zakonom i pravilima univerziteta i institucije. Međutim, nismo sigurni da je broj studenata na doktorskim studijama dovoljan da bi osigurao dugoročnu bazu za zapošljavanje novih nastavnika.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova nudi i promovira mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p>	Potreban

	Nije ispunjeno	
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Ono što je napisano u Zahtevu za akreditaciju svakako nije dovoljno u okviru ovog kriterijuma.</i></p> <p><i>U dokumentu nije spomenuta mogućnost odlaska na slobodni semestar ili godinu, a to je glavni način profesionalnog razvoja nastavnika. Da li nastavnici imaju pravo na istraživački semestar/godinu, koliko često i po kojim kriterijumima se određuje?</i></p> <p><i>Komisija je zatražila da Ustanova dostavi listu nastavnog osoblja koji su koristili mogućnosti za profesionalni razvoj u zadnjih 5 godina.</i></p> <p><i>Nakon razgovora sa nastavnicima, zaključeno je da je nastavno opterećenje veliko i da ono utiče negativno na profesionalni razvoj nastavnog osoblja.</i></p> <p>.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Ustanova podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>FPN je nastavno-naučna institucija čiji nastavnici aktivno učestvuju u istraživačkom radu. Ovaj kriterijum je stoga ispunjen. Veze između obrazovanja i istraživanja su uspostavljene time što je većina nastavnika istraživački aktivna i u nastavi predstavlja i rezultate sopstvenih istraživanja.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Ustanova koristi nove tehnologije u skladu sa vlastitim mogućnostima. Tokom posjete instituciji ustanovljeno je da neki nastavnici – a navedeno je nekoliko primjera – koriste inovativne nastavne metode, kombinirajući tehnologiju dostupnu preko novih aplikacija sa tradicionalnim metodama podučavanja. Studenti su potvrdili da se nastava odvijala u online format bez većih problema, što takođe potvrđuje da je značajan broj nastavnika osposobljen za primjenu tehnologije u nastavnom procesu. Komisija nije mogla provjeriti sve ove tvrdnje, ali smo poklonili povjerenje iskazima koje smo dobili.</i></p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. *Napraviti plan rasterećenja nastavom naučno-nastavnog osoblja, kako bi se periodično (npr. svaki sedmi semestar ili svaka sedma godina) posvetili isključivo istraživačkom radu*

i stekli nove znanja o metodologiji nastave. Predlažemo uvođenje sistema slobodnih (od nastave) semestara ili godina za nastavno osoblje.

- 2. Preporuka je da se dalje razvija doktorski program, kako bi se iz njega kasnije mogli regrutirati novi nastavnici.*
- 3. Preporučuje se da se unutar institucije sistemski prate istraživački natječaji - naročito evropski - kako bi institucija mogla dodatno razviti svoj istraživački profil.*

STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA

Ustanove treba da na odgovarajući način finansiraju aktivnosti učenja i nastave i da obezbijede adekvatne i lako dostupne resurse za učenje, kao i podršku studentima.

Smjernice:

U cilju pružanja optimalnog iskustva studiranja, ustanove obezbjeđuju niz resursa radi pružanja podrške u učenju. Ovi resursi su različiti, od fizičkih resursa, poput biblioteka, sredstava za učenje i informatičke infrastrukture, do ljudske podrške u vidu mentora i drugih savjetnika. Uloga službi za pružanje podrške od naročitog je značaja kod omogućavanja mobilnosti studenata u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Potrebe raznovrsne studentske populacije (kao što su zreli, vanredni, zaposleni i studenti iz inostranstva, kao i studenti sa invaliditetom), te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, uzimaju se u obzir prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.

Aktivnosti i sredstva za pružanje podrške mogu se organizovati na različite načine, u zavisnosti od konteksta ustanove. Međutim, kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o servisima koji su im na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja je izuzetno važna za pružanje usluga podrške, zbog čega treba da bude kvalifikovano i da ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje niz resursa radi pružanja podrške u učenju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i>		
<p><i>Fakultet političkih nauka je smešten u istoj zgradi sa Pravnim fakultetom i ima omogućen pristup osobama sa posebnim potrebama.</i></p> <p><i>Ustanova raspolaže bibliotečkim fondom koji je vrlo pregledan, sistematičan i hronološki ažuriran.</i></p> <p><i>Struktura i obim bibliotečkih resursa sistematski se prate i osavremenjuju, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima. Kvalitet udžbenika i literature, kao i bibliotečkih i informatičkih resursa obezbeđuje se kroz praćenje i vrednovanje kvaliteta i dostupnosti literature predviđene za savladavanje sadržaja izloženih u specifikaciji predmeta.</i></p>		

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova uzima u obzir potrebe raznovrsne studentske populacije, te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> <i>Proces je orijentisan ka učenju i sistemu ocenjivanja zasnovanom na merenju ishoda učenja, čime se student/kinja stavlja u centar nastavnog procesa koji je u velikoj meri zasnovan na interaktivnom odnosu, radu u malim grupama, često i individualnom mentorskom radu.</i>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o uslugama koje su im na raspolaganju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> <i>Periodično se razmatra ostvarivanje elemenata strategije kako bi se pratili razvoj i obezbeđenje kvaliteta svih aspekata nastavnog i radnog procesa i korigovale uočene slabosti. Obezbeđivanje kvaliteta rada procenjuje se u odnosu na uspešnost realizacije strateških ciljeva fakulteta koji se, u skladu sa dinamičnim okruženjem menjaju, redefinišu i usklađuju tako da služe kao smernica i pokretač svih operativnih planova fakulteta.</i>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga podrške je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> <i>Stručne, administrativne, tehničke i pomoćne poslove, uključujući pravne, računovodstveno-finansijske, informatičke, bibliotečke na Fakultetu obavljaju zaposleni koji ispunjavaju uslove. Navedena lica imaju mogućnost usavršavanja u svojoj struci kako bi se proces odvijao u što boljoj meri.</i>		

Preporuke u vezi sa unapređenjem standarda

Razvijanje tehničko-tehnološke osnove Fakulteta, rad na poboljšanju uslova za izvođenje nastave, intenzivniji proces digitalizacije rada stručnih službi.

Podsticanje intenzivnije, transparentnije i dinamičnije razmene informacija kako na nivou nastavnika/ca i saradnika/ca, tako i dvosmerne komunikacije između studenata/studentkinja i

nastavnik/ca, a sa ciljem efikasnijeg mapiranja tačaka u kojima je moguće povećanje i unapređenje kvaliteta.

Kontinuirana komunikacija sa katedrama/departmanima i stručnim službama i aktivacija, u skladu sa prepoznatim potrebama vezanim za unapređenje kapaciteta i uslova rada, kako bi se poboljšao naučnoistraživački rad studenata/kinja, nastavnik/ca i saradnik/ca.

Komisija posebno pohvaljuje to što postoje projektni zadaci pogotovo u medijima! Stoga, neophodno je da kandidati/kinje sa drugih studijskih programa, bilo da su sa politikološkog smera, međunarodne ili socijalne politike, imaju isti tretman kao sa novinarsko-komunikološkog studijskog programa. Ovaj primer pozitivne prakse će pomoći navedenim studijskim programima da uznapreduju po ovom pitanju.

Sugeriše se, baš kao i ostalim organizacionim jedinicama, studentska služba makar jedan dan u nedelji da radi duže ili, ukoliko je to ikako moguće izvesti, a s obzirom na broj zaposlenih i uvidom prilikom posete - jeste, u dve smene kako bi studenti/kinje koji/e zakasne ili u radno vreme koje je za njih predviđeno nisu bili/e u mogućnosti da stignu, mogli/e da ostvare svoje zagarantovano pravo.

Međutim, Komisija posebno ističe činjenicu koja ne može da se prenebregne, a to je da je prilikom razgovora sa predstavnicima studenata/studentkinja čula da je za studentsko organizovanje opredeljeno samo 200 evra. S tim u vezi, radi podsticanja studentskog delovanja i fleksibilnijih modela potrebno je da ova visokoškolska ustanova unapred opredliti veći iznos prilikom utvrđivanja naredne budžetske godine.

STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Ustanove treba da osiguraju prikupljanje, analiziranje i korišćenje relevantnih informacija, u cilju efikasnog upravljanja programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdana podaci su ključni za donošenje utemeljenih odluka da bi se znalo šta dobro funkcioniše a šta zahtijeva dodatnu pažnju. Efikasni procesi za prikupljanje i analizu informacija o studijskim programima i druge aktivnosti doprinose sistemu unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta.

Koje informacije se prikupljaju u određenoj mjeri zavisi od vrste i misije ustanove. Sljedeći podaci su od značaja:

- ključni indikatori uspješnosti;
- profil studentske populacije;
- napredovanje studenata kroz studije, stopa uspješnosti i napuštanja studija;
- zadovoljstvo studenata studijskim programima;
- dostupni resursi za učenje i podršku studentima;
- karijerne putanje svršenih studenata.

Mogu se koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposleni uključeni u pružanje i analizu informacija i u planiranje naknadnih aktivnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
------------	---------------------	------------------------------

f. Ustanova obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Sistem kontrole kvaliteta uključuje veliki broj tijela koje razmatraju informacije o uspješnosti rada i kontrole kvaliteta, odnosno Komisiju za kvalitet, Komisiju za poslijediplomske studije, Komisiju za doktorske studije, Komisiju za mobilnost i Vijeće FPN koji se bave različitim aspektima i svaka komisija u svojoj nadležnosti pojedinačno, a Vijeće Fakulteta razmatra najznačajnija pitanja u djelatnosti ovih komisija. Fakultet političkih nauka vodi evidenciju o prolaznosti studenata na završnim ispitima koja automatski obrađuje podatke koje dalje razmatra i analizira Komisija za kontrolu kvaliteta.</i></p> <p><i>Informacioni sistem Fakulteta i uredno vođenje elektronske baze podataka o studentima omogućava prikupljanje i analizu podataka i indikatora koji su potrebni za evaluaciju procesa, kao i evaluaciju ključnih indikatora uspješnosti.</i></p> <p><i>Dakle, ovaj kriterijum je ispunjen.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Ustanova obezbjeđuje informacije o profilu studentske populacije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Baze podataka i evidencije Fakulteta političkih nauka se obrađuju u okviru rada informacionog sistema Univerziteta Crne Gore i sadrže informacije o profilu studentske populacije. Vodi se evidencija o polu, starosnoj strukturi, opštini rođenja, prebivalištu, prethodno završenom obrazovanju i uspjehu na prethodnom nivou obrazovanja upisanih studenata.</i></p> <p><i>Ovaj kriterijum je ispunjen.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Ustanova obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>U Zahtevu za akreditaciju postoji jedna rečenica u vezi sa ovim kriterijumom koja nije dovoljna da se objasni zadovoljenje ovog kriterijuma. U tom smislu potrebno je da institucija razvija kapacitete za zadovoljenje ovog kriterijuma i da kreira sistem informisanja, obrade i analize o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija.</i></p>		

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Ustanova obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Shodno politici Univerziteta Crne Gore najmanje se jednom godišnje sprovodi postupak samoevaluacije studijskih programa, nastave i uslova rada prema standardima i smjernicama za obezbjeđivanje kvaliteta (ESG) u Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Učešće studenata u postupku redovnog (godišnjeg) nadzora za obezbjeđenje sistema kvaliteta vrši se kroz ocjenjivanje nastavnog procesa i nenastavne podrške – anketiranjem studenata. Izazov je obezbijediti veće učešće studenata u anonimnoj anketi. Sprovođenje ankete je obaveza studentskog povjerenika i prodekana za nastavu. Anketa se realizuje jednom godišnje nakon završetka semestara. Dodatno anketiranje može da se sprovede i u toku semestra, na predlog Studentskog parlamenta, studentskih vijeća na organizacionim jedinicama ili Senata. Podaci o ocjeni za svaki predmet (kurs) unose se u personalni dosije nastavnika.</i></p> <p><i>Takođe se zadovoljstvo studenata mjeri upitima mailom od strane rukovodioca studijskog programa. Na osnovu povratnih informacija se rješavaju izazovi.</i></p> <p><i>Kao što je u prethodnim kriterijumima već pomenuto, studentske ankete su obavezne i još važnije bez njih je nemoguće procijeniti zadovoljstvo studenata djelovanjem institucije. Moraju se naći mehanizmi da veći broj studenata popuni ovu anketu i u tom smislu se mogu tražiti uporedna uspješna rešenja. Dodatno, u okviru ovog kriterijuma se u Zahtevu pominje reprezentativno anketiranje studenata što nije odgovarajuće. Slanje mejlova koje se u Zahtevu spominje to ne može da nadomesti naročito imajući u vidu da studentske ankete moraju biti anonimne.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Ustanova obezbjeđuje informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Sve informacije o radu i aktivnostima Fakulteta studenti, se mogu naći na zvaničnoj internet strani Fakulteta. Nakon posjete Komisija je dobila informacije na koji način su student informisani o uslovima korištenja informacionog sistema ustanove, pravilima korištenja biblioteke itd.</i></p> <p><i>Ovaj kriterijum je ispunjen.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Karijere svršenih studenata se prate kroz organizaciju praktične nastave na studijskim programima na osnovu koje se može evidentirati radno mjesto svršenih studenata, a ujedno se uspostavlja i saradnja u cilju poboljšanja kvaliteta praktične nastave. Na Fakultetu postoji ideja o formiranju kluba alumnija.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

- *Kreirati internu anketu o zadovoljstvu studenata*
- *Uključiti veći broj studenata u ispunjavanje anketa*
- *Ankete realizovati dva puta godišnje nakon završetka semestra*
- *Razvijati kapacitete institucije za obradu i analizu informacija o ključnim indikatorima uspješnosti*
- *Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata studijskim programom.*
- *Razmotriti mogućnost produženja rada biblioteke i čitaonice.*
- *Razmotriti mogućnost rada studentske službe, bar jednom sedmično, u popodnevnim časovima sa studentima.*
- *Formirati klub Alumnija i redovno ažurirati i praviti informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.*
- *Realizovati saradnju sa Karijernim centrom Univerziteta u cilju umrežavanja i obrade i razmjene podataka o karijernim putanjama svršenih studenata.*

STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI

Ustanove treba da objavljuju informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju, koje su jasne, tačne, objektivne, aktuelne i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o aktivnostima ustanove korisne su za buduće i sadašnje studente, kao i za svršene studente, druge zainteresovane strane i javnost.

Stoga, ustanove pružaju informacije o svojim aktivnostima, kao i programima koje nude i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju svršenih studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova pruža informacije o svojim aktivnostima i programima koje nudi, kao i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave učenja i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju diplomaca.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Na web-stranici FPN-a ima dovoljno informacija da bi se ovaj kriterijum mogao smatrati ispunjenim. Stranica omogućava pristup studijskim programima, nastavnicima, dokumentima važnim za studiranje i za akademsko povezivanje s institucijom. Od informacija koje bi bile korisne a nisu dostupne (premda postoje linkovi) ističemo katalog doktorskih disertacija. Posebno je korisno što je na web-stranici dostupan i popis objavljenih naučnih radova, kojeg se lako može pretraživati po autorima i institucijama. Nema dovoljno informacija o doktorskom programu, no pretpostavljamo da je to stoga što se vjerovatno nijedan trenutno ne izvod.</i></p> <p><i>Iako u zahtevu piše da su sve informacije dostupne na sajtu institucije, to po svemu sudeći nije slučaj (stope prolaznosti, prilike za učenje, informacije o zapošljavanju, itd.)</i></p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

- 1. Nastaviti održavati web-stranicu i aktualizirati je po potrebi.*
- 2. Naročito učiniti dostupnim stope prolaznosti, prilike za učenje, informacije o zapošljavanju te sve doktorske disertacije odbranjene na Fakultetu.*

STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA

Ustanove treba da prate i periodično revidiraju svoje programe kako bi osigurale postizanje ciljeva koji su pred njih postavljeni i odgovorile na potrebe studenata i društva. Revidiranje treba da bude usmjereno na kontinuirano poboljšanje programa. O aktivnostima koje se planiraju ili preduzimaju kao rezultat tih aktivnosti, potrebno je obavijestiti sve aktere na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj redovnog praćenja, provjere i revidiranja studijskih programa je da se osigura njihova adekvatna realizacija i da se stvori efikasno okruženje za učenje i podršku studentima.

Time je obuhvaćena evaluacija:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa;
- promjenjivih potreba društva;
- opterećenja studenata, njihovog napredovanja kroz studije i završetak studija;
- efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata;
- studentskih očekivanja, potreba i zadovoljstva programom;
- okruženja za učenje i službi za pružanje podrške, te njihove primjerenosti svrsi programa.

Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost. Objavljuju se revidirane specifikacije programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju sadržaj programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i>		
Uvid u kurikulum programa koji se akredituju omogućava zaključak da je na određenim programima potrebno revidirati osnovnu literaturu kako bi se osavremenio program i predstavili rezultati najnovijih istraživanja. Poseta instituciji je potvrdila zaključak da je u ovom smislu potrebno izvršiti određene izmene kurikuluma.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju promjenjive potrebe društva.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i>		
Slično kao i prethodni kriterijum. Postoje predmeti koji pokrivaju promene u potrebama društva, ali preporuka je da to bude prisutno i u većoj meri.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju opterećenje studenata, njihovo napredovanje kroz studije i završetak studija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

<p><i>Komentar</i></p> <p>U vezi sa ovim kriterijumom treba najpre konstatovati da opterećenje studenata nije moguće adekvatno oceniti jer u silabusima nije izdvojena obavezna od dodatne literature. Preporuka je da se obavezno napiše koja je literatura obavezna (i to izraženo u broju strana), a koja je dodatna.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju efikasnost procedura za provjeru znanja studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p>Postoje godišnji izveštaji u kojima se konstatuje efikasnost pomenutih procedura.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p>Studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstvo programom ne mogu biti deo kontinuiranog praćenja i periodičnog revidiranja, jer institucija ne zna kakve su njihove potrebe i očekivanja. Neophodno je ne samo značajno unaprediti studentske ankete, već kontinuirano voditi dijalog sa studentima i njihovim predstavnicima kako bi se ovaj kriterijum začajno unapredio.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju okruženje za učenje i službe za pružanje podrške, kao i njihovu primjerenost svrsi programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p>Komisija je tokom posete instituciji stekla utisak da je ovaj kriterijum u potpunosti ispunjen.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p>Kao što je navedeno u jednom od prethodnih kriterijuma određeni delovi kurikuluma i silabusa zahtevaju inoviranje, a studenti moraju biti uključeni u ceo proces.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

h. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Videti prethodni komentar.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Objavljuju se revidirane specifikacije programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> U svojoj dosadašnjoj praksi, institucija je redovno objavljivala revidirane specifikacije predmeta.		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Kao što je već konstatovano, osnovna i najvažnija preporuka je da se nađe način da se studenti mnogo aktivnije uključe u pitanja kreiranja, sprovođenja i revidiranja programa. Preporučuje se osavremenjivanje postojeće literature bilo kroz prevode savremenih dela, bilo kroz doprinos nastavnog kadra, ili na neki treći način.

STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA

Ustanove treba da periodično vrše proces eksternog obezbjeđenja kvaliteta u skladu sa ESG standardima.

Smjernice:

Eksterno obezbjeđenje kvaliteta u svojim različitim oblicima može potvrditi efikasnost unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta ustanove, i može služiti kao katalizator poboljšanja i ponuditi ustanovi nove perspektive. Njime se, takođe, obezbjeđuju informacije kako bi se i ustanova i javnost uvjerile u kvalitet aktivnosti ustanove.

Ustanove učestvuju u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu. Stoga, u zavisnosti od okvira, eksterno obezbjeđenje kvaliteta može poprimiti različite oblike i može se koncentrisati na različite nivoe organizacije (kao što su program, fakultet ili ustanova).

Obezbjeđenje kvaliteta je kontinuiran proces koji se ne završava eksternim povratnim informacijama ili izvještajem ili procesom preduzimanja naknadnih mjera u okviru ustanove. Dakle, ustanove vode računa da se napredak, koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti eksternog obezbjeđenja kvaliteta, uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću aktivnost.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
-------------------	----------------------------	-------------------------------------

a. Ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Obzirom da je ovo prvo izvanjsko vrednovanje kvaliteta, ne može se ocijeniti da li je institucija uzimala u obzir neki prethodni izvještaj. U odnosu na izvorne dokumente prilikom akreditacije, institucija se držala programa kojeg je najavila.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova učestvuje u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu..	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p><i>Komentar</i></p> <p><i>Komisija je zatražila i dobila izvještaje komisije za kontrolu kvaliteta, ali iz njih se ne vidi da li je bilo eksternog postupka za obezbjeđenje kvaliteta. Tokom posjete instituciji, poslodavci i državne institucije povezani sa Fakultetom su evaluirali pojedine aspekte rada institucije, što je bilo korisno.</i></p>		
<p><i>Preporuke u vezi unapređenja standarda</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Sistemski osigurati periodično eksterno vrednovanje u daljnjim kontaktima sa akterima koji mogu biti partneri u obrazovnom procesu kao i potencijalni poslodavci studentima.</i> 		

REAKREDITACIONI STAV I PREDLOG

Komisija predlaže Agenciji reakreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za reakreditaciju za puni reakreditacioni period

Obrazloženje:

Na osnovu Izvještaja o samoevaluaciji sa kriterijumima, uvida u predatu i dopunsku dokumentaciju (dostavljenu na zahtjev Komisije), kao i nakon saznanja stečenih tokom posjete Fakultetu, poštujući Zakon o visokom obrazovanju, Pravilnik i Standarde i smjernice za reakreditaciju propisane od strane Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i ostale referentne propise, u skladu sa Članom 12 stav 5 Pravila o postupku reakreditacije ustanove visokog obrazovanja, Komisija predlaže:

prihvatanje Zahtjeva za reakreditaciju Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore i studijskih programa navedenih na strani 1 i 2 ovog Izvještaja uz obavezu za naknadnu kontrolu (follow-up) u roku od 2 godine.

U nastavku teksta data je ocjena ispunjenosti svakog standarda sa sugestijama za njihovo Unapređenje, napomenama o uočenim nedostacima i preporukama i rokovima za njihovo otklanjanje.

STANDARD 1. je ispunjen.

Preporuke:

- Poboljšati kapacitete Ustanove za pripremu Izvještaja o samoevaluaciji te pripremu i analizu drugih dokumenta povezanih sa procesom obezbjeđenja kvaliteta (na primer, interna analiza rezultata samoevaluacije, plan i preporuke i sl.).
- da se softver za proveru plagijata primenjuje i u okviru osnovnih studija;
- da se obezbedi konkrentna politika i/ili metodi uključivanja spoljnih aktera u obezbjeđivanju kvaliteta
- da Ustanova posveti posebnu pažnju za rizik od političke diskriminacije, na što je bilo ukazano tokom posjete ustanovi.

STANDARD 2. je djelimično ispunjen.

Napomene:

- Nedostaju adekvatne i konkretne informacije na koji način studenti i privreda učestvuju u izradi studijskog programa te da li studenti i zainteresovane strane učestvuju u izradi studijskog programa, a ne samo u predlaganju kako je navedeno "da se predlaže usvajanje studijskog programa u saradnji sa Vijećem studenata".
- Nedostaju i konkretne informacije o saradnji sa poslodavcima i drugim zainteresiranim stranama.
- Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija na deklarativnom nivou bez konkretnih informacija i primjera. Komisija je zatražila da Ustanova navede pregled mogućnosti za praksu na fakultetu, ostvarenih i ponuđenih te nadležnog organa za praksu. Potrebno je

detaljnije objasniti kako se realizuje praksa i koliko je privrednih subjekata uključeno u ovaj proces.

- Ustanova ja dostavila dodatnu dokumentaciju sa relevantnim podacima o mogućnostima za praksu na studijskom programu medijske studije i novinarstvo. Potrebno je da se razvije odnosno unaprijedi adekvatan program prakse i za ostale studijske programe na Fakultetu. Ustanova treba da razvije i adekvatniji sistem sistem za evidenciju i dokumentaciju prakse.

Preporuke:

- da se u proces razvoja studijskog programa uključe poslodavci i druge zainteresirane strane.
- da Ustanova razvije prikladniji sistem za evidenciju i dokumentaciju spoljne ekspertize.
- da Ustanova vodi računa da literatura (osnovna i fakultativna) bude jasno i precizno navedena u programu odnosno u silabusima predmeta.
- Ustanova da razvije i adekvatniji sistem sistem za evidenciju i dokumentaciju prakse.

STANDARD 3. je djelimično ispunjen.

Napomene:

- Osim odabira modula na smeru Politikologija – međunarodni odnosi nema dovoljno izbora prilikom odabira predmeta. Osim toga, bilo bi važno da bar deo studentskih službi, makar i u smanjenom obimu, pruža usluge studentima i u poslepodnevnim časovima.
- Preporuka je da se na svim smerovima uvedu i izborni predmeti koji bi omogućili studentima da više utiču na krajnji kurikulum svojih studija. Dodatno, bilo bi važno da se omogući da različite studentske službe, a naročito biblioteka, budu otvorene studentima i u popodnevnim odnosno večernjim terminima.
- Prilikom posete instituciji se ispostavilo da postoji osećaj studenata da pojedini nastavnici ne poštuju dovoljno stavove studenata po određenim pitanjima, odnosno da pojedini nastavnici i asistenti koriste časove kako bi prezentovali svoje dnevno-političke stavove. Posebno je konstatovano da u složenom i multietničkom društvu kakvo je crnogorsko, takva praksa može biti veoma osetljiva. Dodatni problem u vezi sa ovim je nešto što se detaljnije obrazlaže u drugim standardima i kriterijumima – nedostatak relevantnih rezultata studentskih anketa u prethodnim školskim godinama. Zbog toga nije moguće konstatovati u kojoj meri studenti imaju primedbi na ovakvo i slično ponašanje nastavnika i asistenata.
- Prilikom posete instituciji je konstatovano da iako u silabusima koje je Komisija dobila u Zahtevu stoji da se svi ispiti odvijaju pismeno, nastavni kadar se izjasnio da se svi ili gotovo svi ispiti održavaju usmeno. Potrebno je uskladiti faktičko i normativno u ovom pogledu.

Preporuke:

Preporučuje se da se veoma pažljivo razmotri komentar Komisije u vezi sa profesionalnim odnosom nastavnika i studenata, a naročito iznošenjem dnevno-političkih stavova. Osim toga, preporučuje se i usklađivanje faktičkog i normativnog u vezi sa načinom održavanja ispita. Na

kraju, neophodno je izmeniti i kurikulume studijskih programa tako da sadrže više izbornih predmeta kojih u ovim okolnostima gotovo nema.

STANDARD 4. je ispunjen.

Preporuke:

Svi kriterijumi iz ovog Standarda su ocenjeni kao Ispunjeni.

STANDARD 5. je ispunjen.

Preporuke:

1. Napraviti plan rasterećenja nastavom naučno-nastavnog osoblja, kako bi se periodično (npr. svaki sedmi semester ili svaka sedma godina) posvetili isključivo istraživačkom radu i stekli nove znanja o metodologiji nastave. Predložimo uvođenje sistema slobodnih (od nastave) semestara ili godina za nastavno osoblje.

2. Preporuka je da se dalje razvija doktorski program, kako bi se iz njega kasnije mogli regrutirati novi nastavnici.

3. Preporučuje se da se unutar institucije sistemski prate istraživački natječaji - naročito evropski - kako bi institucija mogla dodatno razviti svoj istraživački profil.

STANDARD 6. je ispunjen.

Preporuke:

- Razvijanje tehničko-tehnološke osnove Fakulteta, rad na poboljšanju uslova za izvođenje nastave, intenzivniji proces digitalizacije rada stručnih službi.
- Podsticanje intenzivnije, transparentnije i dinamičnije razmene informacija kako na nivou nastavnik/ca i saradnik/ca, tako i dvosmerne komunikacije između studenata/studentkinja i nastavnik/ca, a sa ciljem efikasnijeg mapiranja tačaka u kojima je moguće povećanje i unapređenje kvaliteta.
- Kontinuirana komunikacija sa katedrama/departmanima i stručnim službama i aktivacija, u skladu sa prepoznatim potrebama vezanim za unapređenje kapaciteta i uslova rada, kako bi se poboljšao naučnoistraživački rad studenata/kinja, nastavnik/ca i saradnik/ca.
- Komisija posebno pohvaljuje to što postoje projektni zadaci pogotovo u medijima! Stoga, neophodno je da kandidati/kinje sa drugih studijskih programa, bilo da su sa politikološkog smera, međunarodne ili socijalne politike, imaju isti tretman kao sa novinarsko-komunikološkog studijskog programa. Ovaj primer pozitivne prakse će pomoći navedenim studijskim programima da uznapreduju po ovom pitanju.
- Sugerije se, baš kao i ostalim organizacionim jedinicama, studentska služba makar jedan dan u nedelji da radi duže ili, ukoliko je to ikako moguće izvesti, a s obzirom na broj zaposlenih i uvidom prilikom posete - jeste, u dve smene kako bi studenti/kinje koji/e zakasne ili u radno vreme koje je za njih predviđeno nisu bili/e u mogućnosti da stignu, mogli/e da ostvare svoje zagarantovano pravo.
- Međutim, Komisija posebno ističe činjenicu koja ne može da se prenebregne, a to je da je prilikom razgovora sa predstavnicima studenata/studentkinja čula da je za studentsko organizovanje opredeljeno samo 200 evra. S tim u vezi, radi podsticanja studentskog

delovanja i fleksibilnijih modela potrebno je da ova visokoškolska ustanova unapred opredliti veći iznos prilikom utvrđivanja naredne budžetske godine.

STANDARD 7. je djelimično ispunjen.

Napomene:

- U Zahtevu za akreditaciju postoji jedna rečenica u vezi sa kriterijumom br.3 koja nije dovoljna da se objasni zadovoljenje ovog kriterijuma. U tom smislu potrebno je da institucija razvija kapacitete za zadovoljenje ovog kriterijuma i da kreira sistem informisanja, obrade i analize o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija.
- Shodno politici Univerziteta Crne Gore najmanje se jednom godišnje sprovodi postupak samoevaluacije studijskih programa, nastave i uslova rada prema standardima i smjernicama za obezbjeđivanje kvaliteta (ESG) u Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Učešće studenata u postupku redovnog (godišnjeg) nadzora za obezbjeđenje sistema kvaliteta vrši se kroz ocjenjivanje nastavnog procesa i nenastavne podrške – anketiranjem studenata. Izazov je obezbijediti veće učešće studenata u anonimnoj anketi. Sprovođenje ankete je obaveza studentskog povjerenika i prodekana za nastavu. Anketa se realizuje jednom godišnje nakon završetka semestara. Dodatno anketiranje može da se sprovede i u toku semestra, na predlog Studentskog parlamenta, studentskih vijeća na organizacionim jedinicama ili Senata. Podaci o ocjeni za svaki predmet (kurs) unose se u personalni dosije nastavnika.
- Takođe se zadovoljstvo studenata mjeri upitima mailom od strane rukovodioca studijskog programa. Na osnovu povratnih informacija se rješavaju izazovi.
- Kao što je u prethodnim kriterijumima već pomenuto, studentske ankete su obavezne i još važnije bez njih je nemoguće procijeniti zadovoljstvo studenata djelovanjem institucije. Moraju se naći mehanizmi da veći broj studenata popuni ovu anketu i u tom smislu se mogu tražiti uporedna uspješna rešenja. Dodatno, u okviru ovog kriterijuma se u Zahtevu pominje reprezentativno anketiranje studenata što nije odgovarajuće. Slanje mejlova koje se u Zahtevu spominje to ne može da nadomesti naročito imajući u vidu da studentske ankete moraju biti anonimne.
- Karijere svršenih studenata se prate kroz organizaciju praktične nastave na studijskim programima na osnovu koje se može evidentirati radno mjesto svršenih studenata, a ujedno se uspostavlja i saradnja u cilju poboljšanja kvaliteta praktične nastave. Na Fakultetu postoji ideja o formiranju kluba alumnija.

Preporuke:

- Kreirati internu anketu o zadovoljstvu studenata
- Uključiti veći broj studenata u ispunjavanje anketa
- Ankete realizovati dva puta godišnje nakon završetka semestra
- Razvijati kapacitete institucije za obradu i analizu informacija o ključnim indikatorima uspješnosti

- Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata studijskim programom.
- Razmotriti mogućnost produženja rada biblioteke i čitaonice.
- Razmotriti mogućnost rada studentske službe, bar jednom sedmično, u popodnevним časovima sa studentima.
- Formirati klub Alumnija i redovno ažurirati i praviti informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.
- Realizovati saradnju sa Karijernim centrom Univerziteta u cilju umrežavanja i obrade i razmjene podataka o karijernim putanjama svršenih studenata.

STANDARD 8. je ispunjen.

Preporuke:

1. Nastaviti održavati web-stranicu i aktualizirati je po potrebi.
2. Naročito učiniti dostupnim stope prolaznosti, prilike za učenje, informacije o zapošljavanju te sve doktorske disertacije odbranjene na Fakultetu.

STANDARD 9. je djelimično ispunjen.

Napomene:

- Uvid u kurikulume programa koji se akredituju omogućava zaključak da je na određenim programima potrebno revidirati osnovnu literaturu kako bi se osavremenio program i predstavili rezultati najnovijih istraživanja. Poseta instituciji je potvrdila zaključak da je u ovom smislu potrebno izvršiti određene izmene kurikuluma.
- Takođe, postoje predmeti koji pokrivaju promene u potrebama društva, ali preporuka je da to bude prisutno i u većoj meri.
- Opterećenje studenata nije moguće adekvatno oceniti jer u silabusima nije izdvojena obavezna od dodatne literature.
- Studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstvo programom ne mogu biti deo kontinuiranog praćenja i periodičnog revidiranja, jer institucija ne zna kakve su njihove potrebe i očekivanja. Neophodno je ne samo značajno unaprediti studentske ankete, već kontinuirano voditi dijalog sa studentima i njihovim predstavnicima kako bi se ovaj kriterijum značajno unapredio.

Preporuke:

- Kao što je već konstatovano, osnovna i najvažnija preporuka je da se nađe način da se studenti mnogo aktivnije uključe u pitanja kreiranja, sprovođenja i revidiranja programa. Preporučuje se osavremenjivanje postojeće literature bilo kroz prevode savremenih dela, bilo kroz doprinos nastavnog kadra, ili na neki treći način.

STANDARD 10. je ispunjen.

Preporuke:

- Sistemski osigurati periodično eksterno vrednovanje u daljnjim kontaktima sa akterima koji mogu biti partneri u obrazovnom procesu kao i potencijalni poslodavci studentima.

Komisija predlaže Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u naznačenom roku:

Komisija **PREDLAŽE** Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u roku od 2 godine.

Datum: 20.06.2022.

KOMISIJA:

Predsjednik Prof. dr Mišo Dokmanović

Član Prof. dr Miloš Hrnjaz

Član Prof. dr Dejan Jović

Član Prof. dr Mladen Perazić, predstavnik privrede

Član Jovan Bukovala, student

KOMISIJA

Predsjednik

Član

Član

Član

Član